

פסח

מסכת 'אבות' בספירת העומר?

נהגו עם ישראל קראו את מסכת אבות בשבתות של ימי ספירת העומר, מדוע קבעו חכמנו לקרוא דווקא במסכת זו?

לשאלה זו תשובות רבות אך אנחנו נעסוק בשתיים מהן:

הרי ידוע שכל ימי הספירה הם הכנה ליום הגדול של מתן תורה ולכן על עם ישראל להתקדש ולהיות ראויים ליום זה יום מתן תורה. ישנם שני סוגי קדושה רש"י פרשת משפטים ד.ה "קדושים תהיו": "פרושים תהיו..." וזוהי קדושה המתנתקת מחיי החומר שביום יום וכך היא מזדככת ועולה, אך ישנו עוד סוג של קדושה והיא להיות קדושים ז"א לקחת את החיים ולתת להם טעם, תוכן ומשמעות. ומסכת אבות היא ההכנה המתאימה ביותר להגיע לקדושות אלו כי הרי מסכת אבות עוסקת בשני מישורים איך אדם יהיה נעלה יותר - בנו לבין הקב"ה - ומוסרי יותר- בינו לבין כל אחד מישראל שאז בחיי היום יום מגיע לקדושה.

אך ישנה עוד סיבה מדוע אנו קוראים דווקא בתקופה זו את מסכת אבות, הרי ידועה מחלוקתם של חכמי ישראל עם צדוקים בהבנת המושג "ממחרת השבת" הכתוב בספר ויקרא פרק כג פס' יא. מתי הזמן של 'ממחרת השבת'? חכמי ישראל אמרו 'ממחרת השבת' הוא יום לאחר חג הפסח כלומר ביום הראשון של חול המועד מכוון שפסח נקרא שבת. ומדוע פסח נקרא שבת מסביר השפת אמת מכוון ששבת היא שורש כל הימים היא המקור הרוחני של היקום כולו כמו שאומר האור חיים הקדוש - שבת מלשון לשוב, שיבה אל המקור- שבו אנו מתמלאים אנרגיה לשאר הימים, כך פסח שבו עם ישראל יצא ממצרים והוא השורש הלאומי של העולם כולו, שחג זה הוא המקור של עם ישראל שבו קיבל את הסגולה האלוהית ולכן חג פסח נקרא גם שבת.

ואילו הצדוקים סוברים 'ממחרת השבת' יום לאחר שבת בראשית כלומר תמיד נתחיל לספור את העומר ביום ראשון בשבוע.

ולכן חכמנו קבעו כמה תקנות שיראו את כובד סמכותם כדי שעם ישראל ימשיך להיות נאמן למסורת ולחכמים ולא ח"ו ילך אחר הצדוקים. ואחת מהן קביעת קריאת מסכת אבות בין פסח לשבועות, מכוון שכל המסכת הזו היא דברי חכמנו שקבלו במסורת.

על האריכות בפתיחת המסכת שכולה עוסקת בתיקון המידות מסביר ר' עובדיה מברטנורה, בכוון שמסכת זו אינה מיוסדת על פירוש מצוה ממצות התורה כשאר מסכתות שבמשנה, אלא כולה מוסרים ומדות, ומכוון שגם חכמי אומות העולם חברו ספרים אשר בדו מלבם בדרכי המוסר כיצד יתנהג האדם עם חברו, לפיכך התחיל התנא במסכת זו משה קבל תורה מסיני, לומר לך שהמידות והמוסרים שבזו המסכתא לא בדו אותם חכמי המשנה מלבם כמו חכמי הגויים אלא אף אלו נאמרו בסיני.

כ"כ אומר הרב קוק, מסכת המוסר שלנו מסכת אבות פותחת ב"משה קיבל תורה מסיני..." ללמדנו שגם דברי מוסר מסיני נתנו.

בחלק השני של המשנה כתוב שהחכמים שקבלו את התורה במסורת ממשה אמרו שלושה דברים הוו מתונים בדיון, והעמידו תלמידים הרבה ועשו סייג לתורה. דברים אלה מסביר רבנו הרב צבי יהודה אלה שלושה דברים יסודיים הקובעים את מנהיגות התורה בישראל, שלושה יסודות, שבהם דאגה לקיום התורה בישראל להיות מתונים בדי, ריבוי ישוב הדעת, לא להיחפז, רבוי התבוננת וריבוי העמקה. מצד אחד להרבות אחדות ומצד שני להרבות מרביצי תורה בישראל ולהרבות תלמידים ולא סתם ללמד תלמידים אלא להעמיד תלמידים שיעמדו בכוחות עצמם, כגדולים שאינם סומכים על שולחן אביהם ועל גבי כל זה עשו סייג לתורה - עשו משמרת לתורה. (הרב צבי יהודה מתוך התורה הגואלת ח"ד עמ' קכב). וזה בא לחזק את תוקף ואחריותם של חכמי וגדולי ישראל בכל ענייני התורה ועם ישראל

פסח